

Колядка Михайло Іванович
аспірант,
Мукачівський державний університет

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-543-6-7>

ВПЛИВ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ НА МОНЕТАРНУ ПОЛІТИКУ ТА ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЇЇ РЕГУЛЮВАННЯ

У XXI столітті глобальна економіка дедалі більше функціонує в умовах постійних кризових викликів: воєнних конфліктів, енергетичних та боргових потрясінь, пандемій, кліматичних загроз. Ці процеси формують феномен глобальної нестабільності, який уже не можна розглядати як короткотермінове відхилення, а слід трактувати як нову системну характеристику міжнародного розвитку [1]. У такому контексті особливого значення набуває переосмислення ролі монетарної політики та правових механізмів регулювання, адже саме вони визначають здатність держав протистояти шокам і забезпечувати макроекономічну стабільність.

Сучасна світова економічна система характеризується не лише швидкістю трансформацій, а й підвищенням системних ризиків, що поєднують фінансову, технологічну, політичну та екологічну сфери. Інфляційні сплески, порушення ланцюгів постачання, енергетична криза та деглобалізаційні процеси формують нову архітектуру глобального фінансового середовища, де традиційні інструменти монетарного регулювання вже не забезпечують бажаного ефекту. Відповідно, роль центральних банків змінюється – від класичних макроекономічних стабілізаторів до комплексних координаторів економічної стійкості, які одночасно враховують як національні, так і міжнародні фактори впливу.

Особливого значення набуває і взаємодія монетарних рішень з правовими механізмами: саме через нормативно-правову базу

закріплюються нові стандарти реагування на глобальні виклики – від забезпечення прозорості грошово-кредитних операцій до формування міждержавних угод у сфері фінансової безпеки. Це зумовлює потребу в синтезі економічного аналізу та правової доктрини, що відкриває перспективи для формування інтегрованої системи управління макрофінансовою стабільністю в умовах зростаючої невизначеності.

Важливо зазначити, що сучасна економічна наука дедалі частіше розглядає глобальну нестабільність не як короткочасне порушення рівноваги, а як довготривалий структурний процес, що формує нову парадигму розвитку. Вона проявляється у посиленні взаємозалежності національних економік, зростанні ролі фінансових потоків і транснаціональних корпорацій, у зміні пріоритетів державного управління від стабілізації до адаптації. У цьому контексті політика економічного зростання дедалі більше базується на принципах гнучкості, інноваційності та інституційної узгодженості, які дозволяють швидко реагувати на багатовекторні виклики.

Отже, глобальна нестабільність стає не лише фоном для ухвалення економічних рішень, а й безпосереднім чинником, що визначає рамки можливої політики. Саме тому її аналіз має виходити за межі економічних моделей і включати політичний, соціальний і правовий виміри, формуючи міждисциплінарне бачення світових трансформацій.

По-перше, глобальна нестабільність посилює волатильність фінансових ринків. Це змушує центральні банки застосовувати не лише класичні інструменти – облікову ставку чи операції на відкритому ринку, – але й вдаватися до нетрадиційних заходів: кількісного пом'якшення, таргетування довгострокових відсоткових ставок, програм підтримки ліквідності [2]. Правова база, що регламентує такі дії, в багатьох країнах ще формується, адже законодавство часто не встигає за швидкістю економічних трансформацій.

По-друге, в умовах нестабільності особливо актуальним стає питання монетарного суверенітету. Залежність від долара США та євро як світових резервних валют, а також від міжнародних потоків капіталу обмежує автономність національних політик. Уряди змушені створювати правові механізми для управління рухом капіталу, валютного регулювання та банківського нагляду, щоб зменшити вразливість до зовнішніх шоків [3]. Це пояснює, чому дедалі більше країн ухвалюють закони, спрямовані на контроль за фінансовою інтеграцією.

По-третє, на порядок денний виходить питання цифрових валют центральних банків (CBDC). Їх запровадження розглядається як відповідь на нестабільність і спосіб підвищити ефективність грошово-кредитного регулювання. Водночас впровадження CBDC потребує ґрунтовного правового забезпечення: від захисту персональних даних до визначення статусу цифрової валюти у платіжних системах [4]. Таким чином, правові аспекти йдуть у тісному взаємозв'язку з монетарними, формуючи цілісну рамку управління ризиками.

Нарешті, міжнародна координація стає ключовим фактором ефективності політики в умовах глобальної нестабільності. Жодна країна не здатна ізолювано забезпечити фінансову стійкість, адже шоки миттєво передаються через торгові й інвестиційні канали. Тому розвиток міжнародних угод, рекомендацій і правових норм, що забезпечують прозорість і передбачуваність регулювання, є визначальною умовою зменшення ризиків [5].

Глобальна нестабільність перетворюється на постійний стан світової економіки, що вимагає нових підходів до монетарної політики. Водночас правові механізми виступають не лише інструментом закріплення існуючих норм, але й засобом управління ризиками у фінансовій сфері. Поєднання економічного та правового регулювання створює можливість для підвищення стійкості національних економік і формування нових орієнтирів розвитку навіть в умовах невизначеності.

Література:

1. International Monetary Fund. Global Financial Stability Report. Washington: IMF, 2024. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/GFSR>.
2. World Bank. Global Economic Prospects 2024. Washington: World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects>.
3. European Central Bank. Legal Framework of the ECB. Frankfurt: ECB, 2023. URL: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/html/index.en.html>.
4. Boar C., Wehrli A. Bank for International Settlements. Central bank digital currencies: motivations and implications. 2021. URL: <https://www.bis.org/publ/bppdf/bispap114.pdf>.
5. Claessens S. Global Financial Integration and Stability. *Journal of International Money and Finance*. 2021. Vol. 110. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jimonfin.2020.102300>.